

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 listopada 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych - (...) Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 28 września 2022 roku odmówił A. P. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu wskazano, że orzeczeniem z dnia 20 października 2022 roku A. P. został uznany za trwale całkowicie niezdolnego do pracy, a niezdolność ta pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

ZUS wskazał, że A. P. nie przysługuje prawo do renty socjalnej ponieważ nie spełnił warunku wymienionego w art. 2 ustawy o rencie socjalnej.

(decyzja – k. 14 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Działająca w imieniu A. P. - pełnomocnik i opiekun prawny (matka) wniosła odwołanie od powyższej decyzji wskazując, że legalnie przebywający na terenie Polski obywatele (...), w tym jej syn mają prawo do pobierania renty socjalnej. (odwołanie – k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc, że zaskarżoną decyzją odmówiono wnioskodawcy prawa do renty socjalnej, ponieważ do wniosku o świadczenie nie zostały dołączone dokumenty potwierdzające, że:

1) ma on obywatelstwo polskie,

2) zamieszkuje w Polsce i ma:

- zezwolenie na pobyt stały,

- status uchodźcy albo ochrony uzupełniającej,

- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego w Unii Europejskiej, ;

- prawo pobytu lub prawo do stałego pobytu i jest obywatelem albo należy do rodziny obywatela Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.

(odpowiedź na odwołanie – k. 5-5 verte)

W piśmie procesowym z dnia 18 maja 2023 roku pełnomocnik wnioskodawcy, ustanowiony w toku postępowania z urzędu, poparł złożone w sprawie odwołanie wskazując jednocześnie, że L. P. przyznała wprawdzie, że nie składała wniosku o nadanie statusu uchodźcy jej synowi, jednakże z zaświadczenia wystawionego przez (...) w R. wynika, że jej syn korzysta ze statusu uchodźcy w związku z pobytem w tej placówce. Co więcej, twierdziła że w związku z tym, że posiada ona status rezydenta długoterminowego UE, jej syn A. P. jako członek rodziny uprawniony jest do świadczeń socjalnych, w tym do renty socjalnej. W konkluzji pisma stwierdzono, że pomimo braku wskazania w art. 2 ustawy o rencie socjalnej, że członkom rodziny rezydentów długoterminowych UE przysługuje prawo do renty socjalnej, szczególna sytuacja polegająca na całkowitym ubezwłasnowolnieniu A. P., stopień jego niepełnosprawności oraz brak środków finansowych do pokrycia kosztów pobytu w (...) uzasadnia przyznanie świadczenia w postaci renty socjalnej. (pismo – k. 48-49)

Na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2023 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie, wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone w żadnej części. Pełnomocnik wnioskodawcy oświadczył także, że L. P. z uwagi na długotrwałość procesu jakim jest uzyskanie statusu uchodźcy do

tej pory nie starała się o jego przyznanie dla jej syna - A. P.. Żadnych wniosków w tym zakresie nie składała, wskazując jedynie, że zamierza jednak w przyszłości podjąć starania o uzyskanie ochrony uzupełniającej.

Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 8 sierpnia 2023 roku e-protokół (...):01:29 – 00:04:37 – płyta CD – k. 72)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. P. urodził się w dniu (...). Ma obywatelstwo (...). (okoliczność bezsporna, zaświadczenie – k. 13 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 17)

Postanowieniem Leninowskiego Sądu Rejonowego m. D. z dnia 26.07.2007 r. A. P. został uznany za niezdolnego do samodzielnej egzystencji. (postanowienie – k. 19-19 verte)

A. P. od dnia 7 kwietnia 2022 roku przebywa na terenie (...) w R., zgodnie z treścią ustawy z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom (...) w związku z konfliktem zbrojnym na terenie tego państwa (Dz. U. z dnia 12.03.2022 r., poz. 583). Minister Spraw Wewnętrznych nadał mu numer PESEL w związku z konfliktem na terenie (...). (powiadomienie o nadaniu numeru pesel – k. 11 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 18, pismo – k. 20, zaświadczenie z rejestru pesel – k. 61)

W dniu 28 września 2022 roku do ZUS wpłynął wniosek o przyznanie prawa do renty socjalnej dla A. P.. (wniosek – k. 1-2 verte załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Orzeczeniem Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ł. z dnia 12 października 2022 roku A. P. został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności. Orzeczenie wydano do 31.10.2024 r. Stwierdzono w nim, że niepełnosprawność istnieje od – nie da się ustalić, ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 12.10.2022 roku. Ponadto, w zakresie wskazań dotyczących odpowiedniego zatrudnienia wskazano, że A. P. jest niezdolny do pracy, wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki, wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. (orzeczenie – k. 13)

Orzeczeniem z dnia 20 października 2022 r. Lekarz Orzecznik ZUS stwierdził, że A. P. jest trwale całkowicie niezdolny do pracy, jednocześnie stwierdził że całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. (orzeczenie – k. 8-8 verte załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest prawidłowa.

Zgodnie z art. 2 ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 czerwca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 240) prawo do renty socjalnej przysługuje:

osobom posiadającym obywatelstwo polskie zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

cudzoziemcom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 oraz z 2022 r. poz. 91), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy albo ochrony uzupełniającej;

cudzoziemcom posiadającym kartę pobytu z adnotacją "dostęp do rynku pracy", z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy;

mającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2021 r. poz. 1697), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 4 ust.1 ustawy o rencie socjalnej, renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

W myśl zaś art. 4 ust.2 osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Przedmiotem sporu w sprawie było ustalenie, czy A. P. spełnia przesłanki do przyznania mu prawa do renty socjalnej.

Przepisy cytowanej ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej w art. 2 i 4 zawierają pozytywne przesłanki, których niespełnienie wyklucza możliwość skutecznego ubiegania się o prawo do renty socjalnej. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że renta socjalna stanowi świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4.12.2014 roku, III AUa 266/14).

Podstawową przesłanką nabycia prawa do renty socjalnej jest wystąpienie po stronie danej osoby ryzyka socjalnego, w postaci całkowitej niezdolności do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu.

W sprawie poza sporem pozostaje fakt, że A. P. jest trwale i całkowicie niezdolny do pracy zarobkowej. Całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Sporne było natomiast to, czy w przypadku A. P. spełnione zostały przesłanki, o których mowa w art. 2 ustawy o rencie socjalnej.

Jak wynika z analizy przytoczonych przepisów, w tym zwłaszcza art. 2 ustawy o rencie socjalnej, prawo do renty socjalnej mają zatem nie tylko obywatele polscy, ale również cudzoziemcy posiadający zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej albo ochrony uzupełniającej. W tym przypadku warunkiem koniecznym do ustalenia i zachowania prawa do renty socjalnej jest zamieszkiwanie i przebywanie przez daną osobę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo to przysługuje również rezydentom długoterminowym w Unii Europejskiej posiadającym zezwolenie na pobyt. Natomiast obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej renta socjalna przysługuje pod warunkiem, że przebywają na terytorium RP i posiadają zezwolenia na pobyt, bądź należą do rodziny obywatela Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.

Należy również dodać, że renta socjalna nie jest objęta zasadami koordynacji świadczeń z zabezpieczenia społecznego i nie podlega eksportowi do kraju, w którym zamieszkał uprawniony.

W przedmiotowej sprawie nie sposób utożsamiać faktu nadania A. P. przez Ministra Spraw Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej numeru PESEL w związku z konfliktem na terenie (...) jako równoznacznego z nabyciem przez niego statusu uchodźcy.

Ustawa z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom (...) w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022r., poz.583) według stanu prawnego obowiązującego na dzień wydania zaskarżonej decyzji, regulująca kwestię udzielania pomocy obywatelom (...) w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa m.in. gwarantowała uchodźcom wojennym legalność pobytu w Polsce przez okres 18 miesięcy, licząc od dnia 24 lutego 2022 r., jeśli osoby te wjechały legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. i deklarowały zamiar pozostania na terytorium Polski – art. 2 ust 1 ustawy.

Wniosek o nadanie numeru PESEL mógł złożyć każdy obywatel (...), w tym także nieposiadający obywatelstwa ukraińskiego małżonek obywatela (...), który przybył od 24 lutego 2022 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium (...) w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa.

Tym samym nadanie A. P. numeru PESEL z adnotacją (...) potwierdzało jedynie uznanie jego pobytu jako obywatela (...) w Polsce za legalny na mocy powyższej ustawy. W żadnym wypadku nie przesądzało o nabyciu przez niego statusu uchodźcy.

Bez wpływu na wynik niniejszego postępowania pozostawała także informacja zawarta w piśmie (...) w R. z dnia 25 stycznia 2023 roku, wskazująca że A. P. przebywał na terenie ów ośrodka i w związku z tym pobytem posiada status uchodźcy.

Podnieść należy, że procedura ubiegania się o przyznanie statusu uchodźcy jako sposobu zalegalizowania pobytu w Polsce jest złożonym i wieloetapowym procesem odrębnym od przyznania A. P. numeru PESEL, rozpoczynającym się od złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, który przyjmuje Straż Graniczna. Z kolei sama kwestia nadania statusu uchodźcy oraz ochrony uzupełniającej została uregulowana w dziale II ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2023r., poz.1504).

W rozdziale 1 zostały omówione zasady nadawania, odmowy nadania i pozbawiania statusu uchodźcy oraz udzielania, odmowy udzielenia i pozbawiania ochrony uzupełniającej.

Jak akcentował na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2023 roku pełnomocnik A. P., w którego imieniu występowała opiekunka prawa L. P., na dzień wydania zaskarżonej decyzji, A. P. nie posiadał statusu uchodźcy nadanego mu w Rzeczypospolitej Polskiej, nie kwalifikował się również do objęcia go ochroną uzupełniająca. Pełnomocnik dookreślił, że L. P. nigdy nie starała się o przyznanie statusu uchodźcy dla swego syna, zaś w odmiennieniu do kwestii ochrony uzupełniającej, dopiero w przyszłości ma podjąć działania zmierzające do jej uzyskania. Ponadto,

analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie pozwoliła na uznanie, że L. P. posiada status rezydenta długoterminowego UE.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że A. P. nie spełnia przesłanek ustawowych, o których mowa w art. 2 ustawy o rencie socjalnej do przyznania przedmiotowego świadczenia.

W sprawie nie przedstawiono żadnych dokumentów potwierdzających, że ma on

obywatelstwo polskie; bądź zamieszkuje w Polsce i ma: zezwolenie na pobyt stały, status uchodźcy albo ochrony uzupełniającej, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego w Unii Europejskiej, prawo pobytu lub prawo do stałego pobytu i jest obywatelem albo należy do rodziny obywatela Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.

Mając powyższe na uwadze, zaskarżona decyzja odmawiająca wnioskodawcy prawa do renty socjalnej jest prawidłowa. Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił zatem odwołanie.

Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Kasy Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata P. D. tytułem wynagrodzenia pełnomocnika za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu wnioskodawcy w kwocie 180 złotych, albowiem Sąd uwzględnił wniosek tego pełnomocnika złożony na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2023 roku, dzieląc treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23.04.2020 r., SK 66/19, w którym stwierdzono, że analiza statusu adwokatów i radców prawnych oraz ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane z urzędu i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, iż różnicowanie ich wynagrodzenia poprzez obniżenie, w stosunku do wynagrodzenia, jakie otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru, nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Podzielając w całości powyższe stanowisko Trybunału Konstytucyjnego należało zatem orzec o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w niniejszej sprawie z urzędu na podstawie §15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019r., poz.18), uwzględniając treść §9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz.1800).

SSO Paulina Kuźma